

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

130115280

PŘEDNÍ ZPRÁVA
NA STARÉM MĚSTĚ V LITOMÝŘI A MĚSTĚ PRAHA
K ASPEKTŮM VÝZKUMŮ MĚST LITOMÝŘI

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ
PŘEHLED VÝZKUMŮ
BRNO 2005

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

ženina nasedala přímo na podloží, aniž by se podařilo identifikovat jakékoliv zpevnění jeho povrchu, analogické situaci na profilu P2. Prostor mezi vlastní stěnou objektu a jeho výdřevou, jejímž pozůstatkem byl výrazný svislý pruh trouchnivého dřeva, vyplňoval zásyp s vysokým podílem přemístěného podloží. Objekt lze interpretovat jako suterénní část nějaké stavby blíže neznámé podoby. Na základě této nálezové situace nelze vyloučit, že průchod ze SZ koutu Dolního náměstí do Solné ulice mohl vzniknout teprve při renesanční přestavbě zdejší zástavby a prostor dnešního východního ústí Solné ulice mohl být do té doby součástí některého z přilehlých městíšť.

Marek Kiecoň, Michal Zezula NPU, ú. a. p. Ostrava

Resumé

Opava (Kat. Opava – Město, Bez. Opava). Ostrožná Strasse. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)

Dolní náměstí, parcely č. 573, 579. Vrcholný středověk, novověk. Město, pohřebiště. Záchranný výzkum.

V souvislosti s celkovou rekonstrukcí povrchu Dolního náměstí a výstavbou nových inženýrských sítí a vodovodu byl v prostoru náměstí v několika etapách realizován rozsáhlý záchranný výzkum. První dvě etapy záchranného výzkumu se uskutečnily v předstihu před vlastní stavební činností v roce 2003 (červenec – prosinec). V červenci – září roku 2004 následoval již vlastní záchranný výzkum spojený se stavebními pracemi (NPU Ostrava akce č. 55/04). Souběžně s touto etapou probíhal také záchranný výzkum v trase rekonstruovaného vodovodu (NPU Ostrava akce č. 54/04).

Nejstarší aktivity spadají do pravěku, a to do neolitu, eneolitu a doby římské.

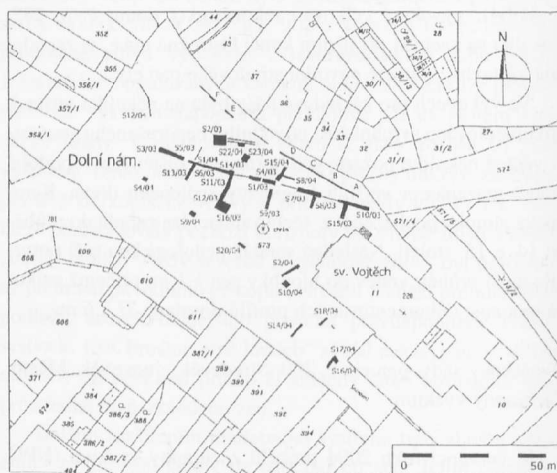
Další nálezové situace již souvisely s počátky lokovaného města a jeho středověkým a novověkým vývojem. K nejstarším nálezovým situacím tohoto časového horizontu náleží tři objekty kruhového půdorysu (sektory A a F, sonda S19/22/04) zahloubené do sprašového podloží. Jednalo se pravděpodobně o objekty hospodářské funkce (zásobnice?), které lze na základě datování keramických nálezů z jejich zánikových výplní zařadit ještě do 1. poloviny 13. století. Přítomnost těchto sídlitních objektů potvrdila předpoklad, že vzniku veřejného prostranství v těchto místech předcházelo osídlení s odlišnou organizací.

Předstihový výzkum v roce 2003 zaznamenal koryto drobné vodoteče, která byla v průběhu první poloviny 13. století svedena do vydřeveného koryta zachyceného v sondách S6/03 a S13/03. Pokračování průběhu téhož koryta bylo zachyceno během výzkumné sezony roku 2004 v sondách S8/04 a S15/04 a v sektoru B výkopu pro vodovod. Pozvolnému klesání povrchu terénu náměstí směrem k V odpovídá i změna v konstrukčním řešení průběhu vydřeveného koryta. Úsek zachycený v sondách S6/03 a S13/03 byl tvořen jednoduchým korytem, mělce zahloubeným do povrchu sprašového podloží, s výdřevou bočních stěn tvořenou masivními fošnami. Desky byly fixovány zevnitř kolíky zaraženými do spraše, přičemž horní hrana výdřevy korespondovala s úrovní povrchu podloží. Situace v níže položené části náměstí je poněkud odlišná. Zde bylo koryto zahloubeno pod úroveň terénu mnohem více

než v horní části náměstí, patrně ve snaze docílit většího spádu a zabránit tak jeho zanášení. Bočnice fixované zevnitř raženými kolíky tak dosahují pouze do poloviny výše stěny výkopu, vlastní vydřevené koryto bylo pak překryto dřevěnými fošnami a deskami a posléze zasypano přemístěným podložím, aby se tak vyrovnala terénní nerovnost a nebránilo komunikačnímu využití okolního terénu. Nelze vyloučit, že vznik tohoto odvodňovacího systému může přímo souviset s přeměnou tohoto prostoru na veřejné prostranství. Chronologické upřesnění přinese dendrochronologické vyhodnocení jednotlivých dřevěných prvků. Na hlavní koryto navazovaly další vydřevené strouhy, zachycené hned v několika sondách. Dokládají promyšlený systém regulace povrchové vody, sledující nepochybně cíl uchovat plochu náměstí schůdnou i za nepříznivého počasí.

V době kolem poloviny 13. století byla plocha náměstí zpevněna jednoduchým štětem, tvořeným říčními oblázky a valouny, překrývajícím kromě povrchu sprašového podloží i zásypy zahloubených objektů z první poloviny 13. století. Tato nejstarší dlažba byla v průběhu druhé poloviny 13. až první poloviny 14. století překryta poměrně mocným souvrstvím (cca 0,3–1,3m), přičemž jednotlivé vrstvy byly opět místy zpevňovány štětem či šterkovou drenážní vrstvou. Do povrchu štětů byly zapuštěny ražené kolíky různých velikostí a průměrů, které je snad možné spojit s jednoduchými konstrukcemi (pulty, přístřešky) užívanými trhovci.

V době, kdy nejstarší dlažba již byla zanesena, byly v komunikačně exponovaných úsecích plochy náměstí budovány dřevěné chodníky. Jejich průběh byl výzkumem zachycen v sondách S4/04, S14/04 a S16/04; jednalo se o hatovou konstrukci tvořenou za sebe kladenými dvojicemi trámků či kulatin, překrytými svrhu křížem kladenými fošnami či kulatinou. Provizorní zpevnění terénu, patrně pouze lokálního charakteru a tvořené volně loženými deskami či kulatinou, bylo pak zachyceno i v dalších sondách.

Obr. 31. Opava, Dolní náměstí 2003–2004. Lokalizace jednotlivých sond a dokumentovaných profilů v katastrální mapě.

Opava, Dolní náměstí 2003–2004: Lokalisierung der Sondagen und Suchschnitte im Katasterplan.